

D · N
3/8 1959

Återbudet och partipolitiken

Att Chrustjev sagt nej till den svenska regeringens inbjudan — och som ett skäl anfört att den press för vilken regeringen säges bära ansvaret är fiendlig mot det ryska systemet — söker utrikesministern och hans hantlangare med en märklig hänsynslöshet göra till angreppspunkter mot oppositionspresen och oppositionsledarna. Man förtiger att ryssarna uttryckligen reagerat mot all kritik, inte bara mot kritik av Chrustjevbesöket, och kommer alltså fram till att de som funnit besöket olämpligt är diskvalificerade i svensk politik. Angreppet riktas särskilt mot högerns och folkpartiets ledare, i första rummet mot hr Hjalmarson; i Stockholms-Tidningen har rent av "högt uppsatta" ämbetsmän och partimän anonymt släppts lösa för att betyga att högerledaren gjort sig omöjlig och inte duger i en regering.

Tämligen enstämmigt har vi i Sverige beklagat och kritiserat vad som skedde i Finland i våras. Den ryske diktatorn ställde anspråk på att välja och vraka vid bildandet av en finsk regering, och han lyckades på grund av Finlands svaga och beroende ställning att driva igenom dessa anspråk. I Sverige uppfattade vi den ryska aktionen som en oförsynt inblandning i finländska angelägenheter, och vi fann det skrämmande att Finlands president och ledande politiker såg sig tvungna att falla undan.

Men nu vill man — såvitt bekant utan påtryckning från rysk sida — införa samma system i Sverige, i det oberoende Sverige. Den eller de partiledare som uttryckt sig särskilt missgäpligt enligt Chrustjevs uppfattning skall förklaras olämpliga, omöjliga i svensk politik. Den ryska kritiken av vad som sagts och skrivits i Sverige — även inom regeringspartiet — skall utnyttjas som ett vapen i den inrikes-

politiska striden. Bort med oppositionsledarna, eller åtminstone med hr Hjalmarson; Chrustjev har deklarerat sin ovilja. Vi skulle handla som en betjänt, så servil och tränad att han uppfyller sin herres önsningar redan innan de blivit ut-sagda.

En partistrid på denna linje vore sannligen inte något för oppositionen att ångslas för. Vi är övertygade om att den framfusiga tjänstaktighet gentemot den ryske diktatorn som förvisas av utrikesministern och honom närstående tidningar inte vinner genklang inom majoriteten av det svenska folket. Oviljan mot kommunismen är för stark, viljan till självständighet för bestämd för att svenska politiker av andra svenska politiker skulle kunna diskvalificeras genom en hänvisning till att Chrustjev är irriterad. Denna enastående spekulering i partisinne och allmän ynklighet kan inte lyckas. Utrikesministern och Stockholms-Tidningen har gått för långt då de tror att svenskarna på deras order skall rösta efter anade ryska anvisningar.

Men vi hoppas att hela denna aktion tillkommit i tillfällig förtret, i snabbt övergående förvirring. Att lägga upp svensk partidebat i den ryska propagandans tecken, att göra politisk lämplighet i Sverige beroende av ådagalagd följsamhet mot de ryska direktiven — eller riktigare mot vad man tror att ryska direktiv skulle innebära — måste även för de flesta ledande socialdemokrater vara alltför simpelt, alltför förödmjukande. För den svenska demokratin innebure en sådan taktik en olycka av oöverskådliga mått, en söndering som vore svår eller omöjlig att reparera, en förnedring utan motstycke i nutidens fria stater. Det är skam att tankar av denna art framförts i svensk demokratisk debatt.

D · N
4/8 1959

Besök Eisenhower— Chrustjev

De länge beramade besöken mellan Förenta staternas president och Sovjets diktator har nu beslutats. Bakgrunden till detta evenemang är uppenbarligen i första rummet Genèvekonferensen. Denna konferens, som avsåg att förbereda ett toppmöte genom att åstadkomma preliminära överenskommelser i några avgörande frågor, blev ett totalt fiasko. Detta fiasko drabbade dess bättre den ryska statsledningen, som genom sina krav på Berlins införlivande med Östtyskland framkallat konferensen och som även i fråga om ett toppmöte varit den pådrivande parten. Överläggningarna i Genève resulterade inte i några närmanden mellan parterna, och därför ansågs ett toppmöte i avslutning till konferensen meningslöst. Inte heller lyckades Ryssland att genom sina krav åstadkomma skiljaktigheter eller misstämningar mellan de allierade demokratiska makterna; tvärtom har dessa makter i allt väsentligt stått eniga i Genève, och Rysslands fordringar och hotelser synes långt ifrån att splittra dem ha gjort dem mera fasta och enhetliga i sin hållning.

Under dessa förhållanden framstår Eisenhowers inbjudan till Chrustjev — liksom Chrustjevs obligatoriska återinbjudan — som i första hand en välvillig gest mot den ryske statsledaren. Denne har länge talat om sin önskan att bli inbjuden till USA, Eisenhower har sagt nej, nu är tiden mogen för besök som för Chrustjev utgör ett slags ersättning för det begärda toppmötet, men som för USA efter Genèvekonferensen och dess misslyckande inte kan te sig som en eftergift. Möjligen kan Nixons besök i Ryssland betraktas som ett slags prov inför de visiter som nu beslutats; även om Nixon vid vissa tillfällen behandlats ohövligt och rent av kränkande, har hans mottagan-

de dock inte haft en sådan karaktär att en utväxling av besök mellan presidenten i USA och premiärministern i Ryssland ansetts utesluten.

Vid återbudet till Sverige förklarade Chrustjev att varje "statsbesök" måste ha "en bestämd politisk betydelse". Något program för samtalen mellan Eisenhower och Chrustjev tycks inte vara förutsett, men man får anta att de båda statsmännen inofficiellt kommer att beröra frågor som redan ingående diskuterats i Genève och beträffande vilka personliga samtal mellan de båda toppmännen inte heller rimligen kan leda till några överraskande resultat. All sannolikhet talar alltså för att politiska beslut av någon betydelse inte nås och att besökens värde ligger i markeringen av att de förfelade förhandlingarna i Genève inte lett till någon allvarlig skärpning av läget. Från demokratisk synpunkt är detta att hälsa med glädje; det är de ryska fordringarna och hotelserna som under den senaste tiden ökat spänningen, och besöken visar, eller åtminstone tyder på, att Ryssland inte inom de närmaste månaderna är berett att fortsätta på denna linje.

Chrustjevs besök i USA har uppenbarligen en helt annan karaktär än de tilltänkta besöken i de skandinaviska länderna. USA:s inställning är klar, USA är ledare för de allianser som hejdat kommunismens expansion och även i framtiden är förpliktade att göra det. Här gäller det inte besök i små stater som man tror sig kunna tvinga till eftergifter, inte hos regeringschefer som på grund av sina länders utsatta och svaga ställning tvingas till falska och förnedrande vänskapsförsäkringar. Det är snarare fråga om en utväxling av visiter mellan cheferna för de väldiga arméer som är engagerade i det kalla kriget.